

Wat moeilijk lerend is

Kinderen met een licht verstandelijke beperking worden ook wel moeilijk lerende kinderen genoemd. Zij gaan meestal naar een school voor speciaal basisonderwijs (SBO). Voor veel ouders is niet duidelijk wat de licht verstandelijke beperking nu precies voor gevolgen heeft. Uiterlijk is er aan hun kind niets te zien. Hun kind valt lang niet altijd op en komt zelfs af en toe behoorlijk slim uit de hoek. Familie en omgeving zeggen vaak dat er niets aan de hand is. Dit zorgt voor veel onzekerheid en twijfels. Vaak wordt ook pas op de basisschool duidelijk dat het kind niet goed kan meekomen. Soms is dat nog wel later. Voor veel ouders is dit een grote teleurstelling. Het is nu eenmaal prettiger als je kind ‘gewoon’ is. En gewoon in de buurt naar school kan.

Ouders maken zich vaak zorgen. Verliest mijn kind het contact met buurtgenootjes niet? Zal het niet eenzaam worden? Hoe zal het later gaan? Zal mijn kind dan voor zichzelf kunnen zorgen? Maar ook: heb ik iets verkeerd gedaan? Komt het door mij dat mijn kind moeilijk leert? Bedenk wel: er wordt hier een algemeen beeld geschetst. Het is zeer goed mogelijk dat uw kind op een aantal vlakken meer of minder mogelijkheden/beperkingen heeft. Elk kind heeft zijn of haar eigen sterke en zwakke kanten. Geen enkel kind is hetzelfde.

Wat ‘moeilijk leren’ precies in houdt

Vaardigheden waar kinderen (en volwassenen) die moeilijk leren vaak moeite mee hebben zijn:

- Informatie opnemen uit de omgeving, bijvoorbeeld ‘Ik zie hoe mijn familieleden hun mes en vork gebruiken’.
- Deze informatie moet men kunnen onthouden: ‘Ik weet nu hoe ik mijn mes en vork moet gebruiken’.
- Deze informatie tevoorschijn halen als dat nodig is: ‘s avonds tijdens het eten thuis maar óók als ik bij anderen mee eet’.
- Een moeilijk lerend kind heeft moeite om de juiste informatie op te nemen, te onthouden en opnieuw tevoorschijn te halen als dat nodig is. Bovendien komen mensen telkens in nieuwe situaties terecht. Wij moeten daarbij dan steeds opnieuw inschatten en beoordelen welk gedrag in deze situatie passend is.

Hoe inschatten en beoordelen gebeurt

- Bijvoorbeeld: ‘Ik weet dat ik mij tegenover een vreemde anders behoor te gedragen dan tegenover een bekende’. ‘Ik vergelijk in mijn hoofd voortdurend situaties die ik ken met elkaar: ‘Ik ken die mevrouw niet, wat moet ik dan ook alweer doen?’
- Ik weeg af welk gedrag hier het beste is: ‘Zal ik haar negeren of zal ik me voorstellen? Geef ik haar een hand of zeg ik alleen dag’.
- Ik laat mij niet alleen bepalen door mijn emoties maar denk eerst na over wat ik zal doen: ‘Ik ben onzeker omdat die vreemde vrouw daar zit, ik wil eigenlijk weglopen’.
- Vervolgens zal ik een keuze maken omdat ik redelijk de gevolgen van mijn keuze kan overzien: ‘Als ik zomaar wegloop, wordt mijn moeder boos en roept me terug; als ik gedag zeg, is het goed’.
- Ik zal mijn keuze daardoor ook kunnen verantwoorden: ‘Ik stelde me toch maar voor omdat...’. Dit alles gebeurt heel snel in mijn hoofd.

Met al deze vaardigheden heeft een moeilijk lerend kind (en een moeilijk lerende volwassene) veel moeite. De wereld ziet er voor hen daardoor een stuk ingewikkelder, chaotischer en bedreigender uit dan voor de meeste andere mensen.

Kenmerken van moeilijk lerende kinderen

- Impulsief gedrag: eerst doen en dan pas denken. Denken is veel moeilijker dan gewoon doen.
- Er wordt veel meer in het ‘hier en nu’ geleefd. Want terugkijken op hoe het de vorige keer ging en vooruitdenken en plannen met het oog op de toekomst is veel moeilijker. Ook tijdsbegrippen (kloktijden, de kalender met weken, maanden, jaren) aanleren gaat vaak moeizaam.
- Een verhaal wordt vanuit de eigen beleving verteld. Afstand nemen van de situatie en stilstaan bij de beleving van de ander is vaak moeilijk. Bovendien is vertellen wat er precies gebeurd is al niet gemakkelijk. De omgeving ziet er al snel chaotisch uit voor iemand die moeilijk leert. Daar over vertellen vraagt extra veel inspanning.
- Sorteren en ordenen kost veel moeite. Vaak worden daardoor verkeerde of, voor ons, niet-logische verbanden gelegd. Alleen de kamer opruimen is dus een bijna onmogelijke opgave. Moeite met het selecteren van prikkels: Wat is belangrijk en wat niet?; Wat moet eerst en wat kan later? Uw kind is daarom sneller afgeleid en kan zich minder lang concentreren.
- Problemen worden vaak al gissend en missend opgelost. Datgene wat de vorige keer geleerd is, is vaak snel weer vergeten. Verbanden tussen gebeurtenissen of ervaringen worden niet vanzelfsprekend gelegd.
- Zelf ergens een oplossing voor vinden is dan ook moeilijk. Het denken is niet zo creatief en het voorstellingsvermogen is geringer.

- Vanzelfsprekend imiteren en spelenderwijs leren door zelf initiatieven te nemen en van alles te willen onderzoeken gebeurt hierdoor veel minder.

Op het gebied van de sociale en emotionele ontwikkeling betekent dit dat er vaak misverstanden zijn als gevolg van het verkeerd inschatten van situaties en het maken van verkeerde keuzes. Uw kind heeft bovendien niet altijd een goed zicht op de eigen mogelijkheden en de eigen beperkingen. Dit kan leiden tot:

- Grotere gevoeligheid en kwetsbaarheid bij teleurstellingen, kritiek, tegenvallers.
- Minder zelfvertrouwen en een negatief zelfbeeld.
- Een zekere mate van hulpeloosheid en passiviteit.

De opvoeding vraagt extra zorg

Opvoeden is al geen gemakkelijke taak. Opvoeden van een moeilijk lerend kind maakt ouders echter extra onzeker. Zij zien dat hun kind extra steun en begeleiding nodig heeft, maar ook ruimte om fouten te mogen maken en om te mogen zijn wie hij of zij is.

De omgeving maakt het hen daarbij meestal niet gemakkelijk. Aan uw kind is uiterlijk waarschijnlijk weinig opvallends te zien. De verstandelijke beperking is voor de buitenwereld niet zichtbaar. Dit zorgt voor veel extra misverstanden. Uw familie of vrienden reageren vaak met onbegrip. Men denkt dat u het kind teveel verwent. Of wijt het moeilijke gedrag van uw kind aan een verkeerde opvoeding. Dat is pijnlijk. Vertel aan uw familie wat er aan de hand is. Soms heeft uw kind in de gaten dat het er nèt niet helemaal bij hoort. Hij of zij probeert zich zo goed mogelijk aan te passen. Dit leidt vaak tot teleurstellingen en boosheid. Voor uw kind en voor u zelf. Praat hierover met uw kind en help hem/haar om gevoelens onder woorden te brengen.

Extra behoeften van het kind

Het is voor uw kind prettig een omgeving te hebben die veiligheid en duidelijkheid biedt. Het helpt hem/haar zo zelfstandig mogelijk te worden. Dit kunt u op verschillende manieren bereiken.

- Duidelijke regels, afspraken en een heldere dagindeling geven uw kind meer houvast. De wereld wordt er minder chaotisch door.
- U helpt uw kind door hem/haar voor te bereiden op een nieuwe situatie of iets wat hij/zij moeilijk vindt.
- Heb oog voor alles wat het kind wél goed doet en een luisterend oor als het kind iets wil vertellen. Geef complimenten voor eigen initiatieven.
- Het betekent ook stap voor stap nieuwe dingen aanleren en veel herhalen. Dat vraagt geduld van een ouder.
- Eenvoudige taal gebruiken en niet te lang onderhandelen of in discussie gaan.
- Stel duidelijk wat wel en niet kan in plaats van vragen waarom het kind iets doet.

De zorg voor jezelf

Een moeilijk lerend kind is bijzonder en speciaal, maar het kost u veel energie om voortdurend de situatie zo aan te passen dat hij of zij het aankan. Om te voorkomen dat u als ouders opgebrand raakt is het belangrijk om te zoeken naar mogelijkheden om zelf bij te tanken: een avond per week voor uzelf plannen terwijl uw partner de zorg overneemt is geen overbodige luxe. U kunt gaan sporten, naar de film of op bezoek bij vrienden. Regelmatig een goede oppas, zodat u als ouders samen uit kan gaan is ook belangrijk.

Na verloop van tijd kan ook zaterdagopvang, weekendopvang of een logeermogelijkheid voor uw kind zeer wenselijk zijn. Niet alleen voor uzelf of voor de relatie met uw partner, maar ook voor eventueel andere kinderen in het gezin. Tegelijkertijd kan het ook voor anderen buiten uw gezin leuk zijn om vertrouwd te raken met uw kind, door bijvoorbeeld samen met uw kind leuke dingen te ondernemen. Het kan zijn dat u behoefte heeft om af en toe ervaringen van andere ouders te horen, bijvoorbeeld tijdens een koffieochtend op de school van uw kind.

Wat MEE voor je kan doen

Ondersteuning bij de opvoeding van uw kind kan wenselijk zijn wanneer u vastloopt of onzeker bent over hoe u het doet. Iedere levensfase brengt veranderingen met zich mee die keuze's en inpassing vragen. Dit is meestal niet eenvoudig en het kan prettig zijn als er iemand met u meedenkt.

Het zoeken naar de juiste school, een logeermogelijkheid, vrijetijdsbesteding of behandeling is niet altijd eenvoudig en hierbij kunt u ondersteuning vragen van MEE.